

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ

Нечепоренко Лідія Сергіївна

ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ

СПЕЦКУРС
ДЛЯ СТУДЕНТІВ І АСПІРАНТІВ
КЛАСИЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ТА
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Харків: ХНУ

2010

ББК 87.3
УДК 378

Нечепоренко Л.С. Педагогіка вищої школи. Спецкурс для студентів та аспірантів класичних університетів. Навчальна програма та методичні рекомендації – Харків: ХНУ. – 2010, – 20 с.

Рецензенти: Бойко А. М. – доктор пед. наук, професор, чл.-кор. АПН України, зав. кафедрою педагогіки Полтавського пед. університету ім. В. Короленка.

Романовський О. Г. – доктор пед. наук, професор, зав. каф. педагогіки та психології управління соціальними системами, проректор Національного технічного університету «ХПІ».

Чорноватий Л. М. – доктор пед. наук, професор, зав. каф. англійської мови і перекладу факультету іноземних мов ХНУ ім. В.Н. Каразіна.

Спецкурс для студентів і аспірантів класичних університетів будується на принципах єдності традиційної і сучасної загальної і психологічної педагогіки з залученням нових філософських джерел, досліджень медичних і соціальних працівників, екологів, валеологів, теологів. Читачі орієнтуються на оптимістичну позицію мікробіолога І.І. Мечнікова щодо соціального значення наукових знань, на продуктивну ідею К.А. Гельвеція про те, що «виховання може все», на відкриття природодослідника В.І. Вернадського про ноосферу, яка формується під впливом знань, емоційно-вольової і світоглядної позиції кожної активної людини. Ноосфера як нове утворення є «монолітом життя», тобто умовою і середовищем життєдіяльності, що від спадкоємців видатних природознавців, вимагає зваженої емоційно-вольової підготовки, культури поведінки, спілкування.

© Нечепоренко Л.С.,
Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна, 2010

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

З необхідністю навчання і виховання, які є предметом дослідження педагогіки зустрічається кожна перша людина, бо завжди існує проблема вибору характеру стосунків і спілкування, визначення кола друзів, однодумців і завжди стоїть питання щодо характеру впливу на дітей чи дорослих, співробітників, колег, на соціальне довкілля з метою досягнення бажаних результатів чи поліпшення власних умов життя і налагодження взаємодії. Фактично, кожна людина хоч раз у житті замислюється не тільки над сенсом свого буття, але й над тим, як діяти, говорити, впливати на інших, щоб розв'язати якнайкраще службові, громадські, приватні проблеми. Але при цьому залишається поза увагою той факт, що ці проблеми є педагогічними з зовнішнього боку й психологічними з погляду внутрішніх морально-духовних процесів та соціальними, бо всі види діяльності між собою взаємодіють.

Провідною рисою нашого курсу педагогіки вищої школи є його простота, доступність і конкретика знань, важливих для кожної людини. Необхідність навчати, виховувати чи перевиховувати дітей, підлітків, друзів входить елементом в усі основні аспекти життєдіяльності кожної пересічної особистості. Пояснюється така ситуація багатьма обставинами. По-перше, кожна особа переживає потребу в самовдосконаленні та самовихованні. По-друге, щоразу виникають питання щодо виховання чи перевиховання власних дітей. По-третє, суспільно-громадські стосунки й визначення свого місця і значення на роботі чи в приватному житті часто залежить від рівня загальної культури й поведінки кожного першого працівника. І, нарешті, слід кожному погодитись, що вихованість та освіченість, інтелігентність входять необхідними атрибутами до феномену професіоналізму не тільки вчителя, але й лікаря, державного службовця, актора, будь-якого керівника чи громадсь-

кого діяча, бізнесмена, що стоїть перед вибором вимагає пошуку шляхів самовираження і самореалізації.

Наші методичні рекомендації сприятимуть ознайомленню з історією, теорією і досвідом педагогіки, з системним підходом до навчання та виховання дітей, учнів, дорослих та сприятиме посиленню уваги викладача щодо доцільності вдосконалення педагогічної майстерності, поліпшення педагогічної комунікації, культури поведінки, мови й мовлення, розуміння внутрішніх психологічних процесів, до яких долучається педагогіка вищої школи, кожен викладач, студент, співробітник.

У поняття «педагогіки вищої школи» нами вкладається таке її тлумачення, в якому можна простежити виникнення, хід та стан і перспективи подальшого розвитку студента, аспіранта пошук можливих варіантів застосування знань з педагогіки й психології. Оптимальний характер використання педагогіки та психології для досягнення успіху при затраті найменших зусиль є вихідною позицією, на якій ґрунтується теорія і практика сучасної Вищої школи.

В основу пошуків оптимального навчально-виховного впливу на особистість студента ми покладаємо три основні «історичні сили» Василя Осиповича Ключевського, про які він говорив своїм слухачам під час читання лекцій з загальної історії Росії в Московському університеті.

До них історик відносить такі історико-гуманітарні фактори, на яких розбудовується людське суспільство. Кожен з них вносить у систему взаємовідносин і співжиття свій набір елементів (взаємозв'язків), у яких реалізується життєдіяльність людини і в яких утворюються й утримуються людські спільноти, союзи (об'єднання). До найважливіших елементів співжиття В. О. Ключевський відносить такі, як:

1. Риси й потреби людської природи: духовної чи фізичної, або бажання і завдання, які виникають для задоволення потреб. Потреби людини можна поділити на такі: фізіологічні (стать, вік), економічні (праця, капітал, кредит), юридичні й політичні (влада, закон, право, обов'язки), духовні (віра, любов, релігія, наука, мистецтво), моральні та естетичні смаки (характер, світогляд, поведінка, культура), а також інші почуття.

Людське суспільство складається з окремих особистостей, груп, об'єднань, які по-різному виявляють себе у міжособистісних стосунках, по-різному ставляться до виконання своїх обов'язків, що впливає на характер і природу співжиття як самої особи, так і всього довкілля.

Усім відомо, яку роль у людських стосунках відіграють, наприклад, заздрість, конфлікти, нездорові методи змагання, що виникають під впливом складних взаємин, які можуть по-різному розвиватись завдяки поведінці всіх учасників спільної діяльності.

2. Розуміння кожним членом суспільства необхідності поєднання минулого й сучасного на основі опанування «уроків історії – уроків життя» (Т.І. Гончарова). Вона (історія) вчить навіть тих, хто в неї не бажає вчитись; вона їх «провчає» за безграмотність.

3. Спілкування і соціальна психологія, моральність, духовний розвиток, визначення оптимальної поведінки, уміння до спілкування на основі ідей співробітництва.

Політичні й громадські інститути, економіка взагалі в цих процесах беруть активну участь, а тому стає зрозумілим, що освіченість та вихованість політичних і громадських діячів буде, безумовно, впливати на якість їхньої роботи та підвищення загального рівня не тільки життя людей, але й кожного окремого керівника, співробітника. Нами пропонується ідея про те, що виховувати, вчити, «просвітлювати» (засвічувати) необхідно всіх

громадян. Навчання, освіта, виховання кожного з нас і всіх разом є необхідними для держави, для суспільства, бо формує особистості так, щоб усім було затишно, добре, щоб панував мир, злагода, гармонія.

В цілому ж можна говорити про те, що в історичному процесі виявляється взаємодія особистості, суспільства, природи, яка втілюється в цивілізації і в культурі, носіями якої є людина. В історії втілюються всі конкретні види, форми спільного життя людей. Суспільство як історична сила, де разом живуть і впливають один на одного особистості, нації, народи, окремі економічні формації мають особливі риси характеру, свою природу. Суспільство складається із окремих осіб (людей), але вони самі по собі (кожна особистість) – це зовсім не те, ніж коли вони об'єднуються і діють разом. Усі люди разом створюють таку силу, якої ніколи не можна побачити в окремій людині, хоч кожен член суспільства має можливість впливати на процес взаємодії і на результати спільної діяльності. Таким чином, людська особистість, суспільство, природа складають загальне спільне співжиття. І в процесі життєдіяльності історичних спільнот, створення морально-духовних і матеріальних умов виникає потреба узгоджувати окремі дії, бажання і з погляду їх доцільності взагалі та зацікавленості у співіснуванні зокрема, що вимагає пошуку шляхів до гармонії та злагоди. І тут на історичну арену виходить наука, яка називається – психологічна педагогіка вищої школи. Вона ставить своїм завданням допомагати студентам шукати найкращі умови для життя і діяльності та досягнення успіху в професійній діяльності, формування уміння робити правильний вибір як у службових, так і в домашніх умовах знаходити відповідно до ситуації, опановувати почуттям міри, місця, часу, бути прийнятним і бажаним у будь-якому товаристві. Мова йде про те, що спецкурс педагогіка вищої школи (чи психологічна педагогіка) покликана навчати аспіранта

ПРИМІРНИЙ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН РОБОТИ СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ

№	Найменування розділу, теми	Усього годин	Лекції	Само- стійна робота
1	2	3	4	5
Тема 1.	Знайомство з предметом	2	2	
Тема 2.	Основні категорії педагогічної науки. Навчально виховний процес у ВНЗ як цілісний психолого-педагогічний феномен.	2	2	2
Тема 3.	Методи педагогічних досліджень.	4	2	2
Тема 4.	Формування і розвиток особистості.	4	2	2
Тема 5.	Вікові та індивідуальні особливості виховання та розвитку особистості.	4	2	2
Тема 6.	Сучасний викладач вузу.	2	2	2
Тема 7.	Зміст виховання у ВНЗ.	4	2	2
Тема 8.	Зміст освіти. Дидактика вищої школи.	4	2	2
Тема 9.	Характеристика змісту самостійної роботи студента, аспіранта.	3	2	2
Тема 10.	Перспективи розвитку національної системи освіти в Україні.	2	2	2
	Всього	31	18	18

й студента самоусвідомлювати себе як професіонала й людину, готову до співробітництва, до злагоди, гармонії з довкіллям через слово, наміри, дії, бажання. Якщо навколишній світ під впливом людей (соціальних систем) стає «монолітом» буття особистості, то щоб довкілля було сприятливим для кожного, необхідно вчитись усьому розмаїттю життя. Педагогіка вищої школи може допомогти студентам відшукати в собі бажання і почуття позитивного співжиття за законами совісті.

Люди живуть разом у цьому світі й проявляють вплив один на одного. Такий взаємовплив утворює особливу стихію, мікросферу діяльності, в якій кожний учасник діє не так, як він міг би це робити окремо від усіх, сам-на-сам з собою. Психологія індивідуальності та психологія групи, колективу формується по-різному. На думку автора, кращими бувають умови співжиття різних людських об'єднань, там де кожен окремо знає психолого-педагогічні особливості окремих людей, колективу, групи. Забезпечити такі знання і має на меті наш спецкурс.

ЗМІСТ РОБОТИ

Тема 1. *Загальне знайомство з предметом.*

Педагогіка як наука, завдання педагогіки. Загальна педагогіка, галузі педагогічної науки. Виникнення виховання як особливого виду діяльності. Виховання та навчання у Стародавньому світі. Педагогічні ідеї Античності. Діалектика поглядів щодо мети виховання в різні історичні епохи.

Тема 2. Педагогіка і психологія вищої школи. Основні категорії педагогічної й психологічної науки. Цілісний педагогічний процес.

Початкова, середня, вища школа. Навчання і виховання учнів, учнів, студентів, дорослих. Предмет і основні категорії психолого-педагогічної науки. Цілісний педагогічний процес, його закономірності та етапи навчально-виховного впливу. Зв'язок і взаємозв'язок психологічної педагогіки з іншими науками.

Тема 3. Методи педагогічних досліджень.

Педагогічна наука та психолого-педагогічна практика ВНЗ. Логіка педагогічного дослідження. Методологія педагогіки й психології. Методи психолого-педагогічного дослідження.

Тема 4. Формування і розвиток особистості.

Процес розвитку і формування особистості. Спадковість і розвиток. Вплив середовища на розвиток і формування особистості. Розвиток і виховання. Діяльність як чинник розвитку особистості. Діагностика розвитку. Психолого-педагогічні погляди щодо розвитку особистості. Нормативні кризи в розвитку й формуванні дітей, студентів, дорослих.

Тема 5. Вікові та індивідуальні особливості дітей, учнів, студентів, дорослих та розвиток особистості.

Вікова періодизація. Акселерація. Нерівномірність розвитку. Особливості психолого-педагогічного впливу на виховання й навчання учнів (різного) шкільного віку. Особливості навчання й виховання студентів. Психологічні засади особливостей в навчальному процесі. Нормативні кризи в житті людини впродовж її життя. Пошук причин, мотивів конфліктів, протиріч та психолого-педагогічних шляхів їх подолання.

Тема 6. Процес навчання у вищій школі.

Вимоги до організації сучасного навчального процесу. Складові педагогічні принципи навчання і виховання.

Тема 7. Методи навчання в вузі. Лекція як форма й метод навчання у ВНЗ.

Тема 8. Теорія і методика виховання у ВНЗ.

Тема 9. Загальна характеристика системи вищої освіти в Україні.

Структура системи освіти в Україні та перспективи розвитку національної системи освіти. Сутність Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про вищу освіту».

Тема 10. Сучасний вузівський викладач. Фахова й спеціальна підготовка. Морально-етичні вимоги до викладача ВНЗ.

Внаслідок вивчення педагогіки вищої школи студент, аспірант повинен знати:

- предмет і завдання педагогіки вищої школи;
- методи науково-педагогічних досліджень;
- проблеми розвитку особистості та їх значення для освіти, навчання, виховання;
- сутність освітніх реформ в незалежній Україні;
- сутність педагогічної культури та педагогічної майстерності викладача ВНЗ;
- вимоги до сучасного викладача;
- особливості студентських об'єднань: навчальні, наукові, художні;

- образ учителя, викладача;
- підготувати реферат по одній із тем.

Крім того, автор спецкурсу сподівається, що аспіранти й здобувачі наукового ступеню, студенти опановуючи системою наукових психолого-педагогічних знань, будуть намагатися розвивати в собі кращі риси характеру, формувати систему умінь і правил культури поведінки й мовлення, зміцнювати здоров'я, поліпшувати власний імідж та ставати на позиції позитивної оптимістичної педагогіки. З метою допомогти аспірантам стати на шлях морально-естетичного й духовного саморозвитку, опанування навичками та вміннями культури ми пропонуємо тематику самостійної роботи, перелік тем письмових робіт, список літературних джерел.

Студенти повинні бути готовими до самостійної роботи, активної участі в групових та індивідуальних заняттях по темі, виконання письмової роботи. Для цього проводяться консультації та додаткові заняття під керівництвом викладача.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ АСПІРАНТІВ

1. Призначення методів педагогічного дослідження.
2. Сутність методу педагогічного спостереження.
3. Сутність методу бесіди.
4. Сутність методів соціологічного дослідження в педагогіці.
5. Етапи педагогічного експерименту.
6. Метод вивчення архівних і наукових джерел.
7. Метод рейтингу.
8. Метод узагальнення незалежних характеристик.
9. Вплив середовища на розвиток і формування особистості.
10. Діяльність як чинник розвитку особистості.

11. Особливості нормативних вікових криз.
12. Особистісний шлях пошуку сенсу життя та визначення шляхів до успіху.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Кілька конкретних рекомендацій по суті ефективності вивчення психологічної педагогіки вищої школи є такими, що спрямовуються на сферу морально-духовної сутності особистості викладача. На сьогодні досліджень про педагогічну майстерність вузівського викладача не так і багато. Швидше всього – навпаки. В той же час історія засвідчує високий виховний і освітній вплив особистості професора на процес підготовки спеціалістів з вищою освітою.

В статті «Пам'яті Т.М. Грановського» В.О. Ключевський написав: хоч професор викладав науку про минуле, але слухачі виносили з його лекцій віру в майбутнє ... Історія, що зберігалась у лекціях Т. Грановського, ставала вчителем життя для студентів. Він навчав свою аудиторію цінувати знання як суспільну силу. У зв'язку з цим викладачеві необхідно пам'ятати: при викладанні будь-якої наукової дисципліни не забувати про її можливе значення у поліпшенні життя студента й країни, тобто чітко усвідомлювати свій власний неодмінний виховний вплив на аудиторію. Для кожного вузівського викладача важливими є збереження віри й любові до своєї науки й студенті, що допомагає підготувати своїх вихованців до бездоганної відданості своїй Батьківщині. Про відданих своїй викладацькій місії професорів В.О. Ключевський говорив і писав як про людей з почуттям міри й порядності, що своєю діяльністю зміцнювали й поліпшували дійсність, хоч і були іноді обманутими у своїх сподіваннях. Безумовним є факт, що студента виховує увесь

процес життєдіяльності, але провідним є реальний приклад професора як професіонала і як високо моральної особистості, образ якої спрямовується на формування світогляду молодих людей.

Провідним елементом викладацької діяльності є слово, мова, мовленнєва діяльність, про що автор спецкурсу писав у своїх книгах. Але з погляду даної роботи культуру мовленнєвої діяльності слід розглядати з таких ракурсів, провідними серед яких є такі:

1. Опанування лексичним багатством мови й абсолютною грамотністю щодо письмового й усного мовлення. Читання класичної художньої літератури, намагання запам'ятати крилаті вирази, дотепні оцінки, яскраві порівняння.

2. Постава голосу. Мати не просто «власний голос» у розумінні змісту, але й з погляду звуковедення. Приємний тембр (окраса звуку), інтелігентність у виборі темпу й динаміки (швидкості й сили мовлення) виваженість пауз, логічних наголосів, почуття міри в цитуванні, обов'язкові посилання на авторів.

3. Складання конспекту лекцій, планів семінарських й практичних занять і рекомендацій до них потребують бездоганної грамотності й переконливості.

4. Правильне оголошення імені чи прізвища студента. Ім'я чи прізвище не забувайте називати чітко, вкладаючи в його звучання повагу й симпатію. Слово як ім'я, адресоване нашому вихованцю, то є велика сила впливу, а тому щоразу варто вкладати в нього оптимізм і віру в співрозмовника. Якщо студент відповідає, то не слід його перебивати чи зупиняти. Дайте висловитись, завершити думку, а після закінчення промови можна поставити додаткові запитання.

5. Елементи історії у викладанні навчального предмету.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Виникнення педагогіки як науки.
2. Основні категорії педагогічної науки.
3. Предмет та проблеми, що вивчаються педагогікою.
4. Поняття цілісного педагогічного процесу
5. Закономірності педагогічного процесу.
6. Система педагогічних наук.
7. Зв'язок педагогіки та психології Вищої школи з іншими науками.
8. Методологія педагогічної науки.
9. Логіка педагогічного дослідження.
10. Педагогічне спостереження.
11. Дослідницька бесіда як метод педагогічного дослідження.
12. Вивчення й узагальнення передового педагогічного досвіду
13. Сутність процесу розвитку особистості студента.
14. Вплив середовища на розвиток особистості.
15. Розвиток, виховання та самовиховання студента.
16. Діяльність як фактор розвитку особистості майбутнього спеціаліста.
17. Вікова періодизація розвитку особистості.
18. Акселерація.
19. Нерівномірність розвитку особистості.
20. Урахування індивідуальних особливостей студента.
21. Вимоги до сучасного викладача.
22. Забезпечення права громадян на освіту законом України «Про освіту».
23. Основні принципи освіти.
24. Права та обов'язки студентів.

25. Органи громадського самоврядування у системі університетської освіти.

26. Структура системи освіти.

27. Вища освіта. Типи вищих навчальних закладів.

28. Кваліфікація спеціалістів. Наукові ступені, вчені звання.

29. Система підвищення кваліфікації спеціалістів.

30. Педагогічна система В.О. Ключевського.

31. Вузівська підготовка співробітництва.

32. Портрет улюбленого вчителя (викладача , професора).

33. Університетське красномовство.

34. Культура мовленнєвої діяльності викладача ВНЗ.

35. Педагогічна й психологічна культура працівника.

36. Моральна культура студента.

37. Культура спілкування.

38. Формування індивідуально-особистісного іміджу студента, викладача, спеціаліста.

39. Проблема колористики в іміджі педагога.

40. Трудове виховання. Основні завдання, вибір виду трудової діяльності.

Вибір теми письмової роботи є добровільним і абсолютно самостійним. При виконанні письмової роботи слід мати на увазі такі психолого-педагогічні «зверхзавдання», суть яких полягає в тому, щоб відшукати такі літературні джерела, опрацювання яких буде мати по-перше особисту користь, ідеї й позиції можна перевірити власним життям, а, по-друге, їхні настанови можна використати для створення чи розробки для пошуку власного сенсу життя, визначення образу поведінки, характеру. Таким чином шляхи опанування психологічною педагогікою передбачають особистісний інтерес і опанування принципами гармонії і злагоди з собою і довкіллям.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексюк А.М. Педагогіка: Посібник для студентів університетів./ А.М. Алексюк, М.М. Грищенко, О.В. Киричук та інші: За ред. А.М. Алексюка. – К.: Вища шк., 1985. – 295 с.
2. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Педагогіка: теорія та історія: Навч. посібник. – К.: Вища шк., 1995. – 237 с.
3. Гессен С.И. Основы педагогики. Введение в прикладную философию / Отв. ред. и сост. П.В. Алексеев. – М.: «Школа-Пресс», 1995. – 448 с.
4. Гончарова Т.И. Уроки истории – уроки жизни. – М., 1987.
5. Гура О.І. Вступ до спеціальності «Педагогіка вищої школи»: Навчальний посібник. – Запоріжжя: ГУ «ЗІДМУ», 2005. – 196 с.
6. Гура О.І. Психолого-педагогічна компетентність викладача вищого навчального закладу: теоретико-методологічний аспект: Монографія. – Запоріжжя: ГУ «ЗІДМУ», 2006. – 332 с.
7. Добролюбов Н. А. Уроки заданные жизнью. – М., 1987.
8. Донцов А. В. Формування моральних механізмів поведінки студентської молоді. Харків: Шлях, 2009. – 226 с.
9. Зміст і сутність педагогічної діяльності: Навч. посібник / О.Г. Романовський, О.С. Пономарьов, С.М. Пазиніч та ін. – Харків: НТУ «ХПІ», 2007. – 228 с.
10. Карнеги Д. Как приобретать друзей и оказывать влияние на людей. К., 1990.
11. Ключевский В.О. Исторические портреты. М. Изд-во «Правда», 1990.
12. Коротов В.М. Введение в педагогику. – М.: Изд-во УРАО, 1999. – 256 с.
13. Макаренко А.С. Проектировать лучшее в человеке... – Мн.: Университетское, 1989. – 416 с.
14. Лосский Н.О. Условия абсолютного добра. (Основы этики). – М., 1991.
15. Нечепоренко Л.С. Онтопедагогіка та інвайронментальна педагогіка: Навч. посібник. – Харків: Основа, 2001. – 238 с.

16. Нечепоренко Л.С. Педагогика личности. – Харьков ХГУ, 1992.
17. Нечепоренко Л.С. Методологічні засади теорії і практики педагогічної майстерності. – Харків: ХНУ, 2004. – 126 с.
18. Нечепоренко Л.С, Подоляк Я.В., Пасинок В.Г. Сучасна педагогіка: Навч. посібник. – Х.: Основа, 2007. – 215 с.
19. Нечепоренко Л.С. Педагогічна майстерність. Монографія. – Харків: Видавничий центр ХНУ, 2009. – 270 с.
20. Шаталов В. Ф. Точка опоры. – М., 1987.

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	3
Примірний тематичний план роботи студентів, аспірантів	7
Зміст роботи	8
Питання для самостійної роботи аспірантів	11
Методичні рекомендації	12
Перелік питань до заліку	14
ЛІТЕРАТУРА	16

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

Автор: НЕЧЕПОРЕНКО Лідія Сергіївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки ХНУ імені В.Н. Каразіна, лауреат міжнародної премії з педагогіки, заслужений професор ХНУ імені В.Н. Каразіна.

Педагогіка вищої школи.
Спецкурс для студентів та аспірантів
класичних університетів
Навчальна програма та методичні рекомендації

Спецкурс для студентів і аспірантів класичних університетів будується на принципах єдності традиційної і сучасної психологічної педагогіки з залученням нових психологічних й філософських джерел, досліджень медичних і соціальних працівників, екологів, валеологів, теологів. Автор орієнтує читачів на оптимістичну позицію мікробіолога І.І. Мечнікова щодо соціального значення наукових знань, на продуктивну ідею К.А. Гельвеція про те, що виховання може все та на відкриття природодослідника В.І. Вернадського про ноосферу, яка формується під впливом знань, емоційно-вольової і світоглядної позиції кожної активної людини. Ноосфера як нове утворення є «монолітом життя», тобто умовою і середовищем життєдіяльності.

ХНУ. м. Харків, пл. Свободи, 4
Підписано до друку 11.07.2010 р.
Ум. друк. арк. 1,16.

Віддруковано в друкарні № 18 ПЗ.
61052. м. Харків, вул. Червоноармійська, 7.
Свідоцтво ХК № 34 від 27.06.2001 р.
Наклад 300 прим. Замовлення № 433.